

Google ला सर्च करा

गुरुमाऊली

Subscribe

इयत्ता - सातवी (7 ऑगस्ट) विषय - मराठी

Subscribe

शासनाच्या 45 दिवसाच्या ब्रीज कोर्ससोबत माझा अभ्यास PDF

शासनाच्या ब्रीज कोर्ससोबत क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा अभ्यासक्रम समाविष्ट

दिवस अडतीस :

गतवर्षीच्या क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयतेचा नियमित अभ्यासक्रम समाविष्ट.

टेस्ट
मोडवा

✚ वाचा व समजून घ्या. ५. भांड्यांच्या दुनियेत

खिडक्या, मोठे दरवाजे यांसारख्या लोखंडापासून तयार होणाऱ्या वस्तू तुम्ही पाहिलेल्या आहेत. त्याचबरोबर स्वयंपाकासाठी लोखंडी कढई, तवा यांसारख्या भांड्यांचा वापर होतानाही तुम्ही पाहिलं आहे.

माहिती मिळवा.

- ❖ बांधकाम क्षेत्रात लोखंड या धातूचा उपयोग मोठ्या प्रमाणात का होत असावा ?
- ❖ लोखंडाच्या कढईत वा तव्यात भाजी का करतात ?

तांबं आणि लोखंड या धातूंच्या जोडीला चांदी, शिसं या धातूंचाही वापर सुरू झाला. धातूंच्या पाठोपाठ काचेपासून वस्तू बनू लागल्या. तांबं आणि चांदीला पर्याय म्हणून संमिश्र धातू, पितळ, कांसे यांपासून भांडी बनवली जाऊ लागली.

माहिती मिळवा.

- ❖ भांडी बनवण्यासाठी धातूंचा वापर का सुरू झाला असावा ?

प्रशांत : मग स्टेनलेस स्टीलची भांडी वापरत कधी आली ?

सुरई : पितळी व तांब्याच्या भांड्यांची जागा अॅल्युमिनियम, हिंडालियम आणि

जाते : पूर्वी अंधोळीसाठी घंगाळं, पाणी तापवायला बंब, पाणी साठवायला कळशी, घागर, तपेले, हंडा असायचा; पण आता सर्वास प्लॉस्टिकच्या बादल्या, टब दिसतात.

अरुण : काय रे जातेभाऊ, जेवणाच्या पंगतीत ताट म्हणून केळीची पानं, पत्रावळी, तसेच वाट्यांसाठी द्रोण असायचे. हात धुवायला तस्त असायचं. होय ना ?

जाते : अरुण, तुला बरंच माहित आहे की! गाई-म्हशींच्या दुधासाठी कासंडी किंवा चरवी, ताकासाठी कावळा, लोण्याचा वाडगा, तुपाची बुधली, बुडकुली, ओगराळी, पळी, तसराळी, कुंडा अशा कितीतरी नावांची भांडी स्वयंपाकघरात वावरत असायची. आता स्वयंपाकघरात गॅसची शेगडी वापरत असल्यानं, चूल व त्यावर स्वयंपाक करण्याचं प्रमाणही कमी होत आहे.

माहिती मिळवा.

- ❖ चूल पेटवताना फुंकणीने अग्नीवर फुंकर का घातली जाते ?

✚ लसावि काढा. सराव

मसावि-लसावि

टैस्ट
मोडवा

 जाणून घेऊया.

उदा. 60 व 48 यांचा लसावि काढा.

प्रत्येक संख्येचे मूळ अवयव पाहू.

$$60 = 2 \times 2 \times 3 \times 5 \qquad 48 = 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 3$$

वरील गुणाकारांत येणारी प्रत्येक मूळ संख्या पाहू.

2 ही संख्या जास्तीत जास्त 4 वेळा आली आहे. (48 च्या अवयवामध्ये)

3 ही संख्या जास्तीत जास्त 1 वेळा आली आहे. (60 च्या अवयवामध्ये)

5 ही संख्या जास्तीत जास्त 1 वेळा आली आहे. (60 च्या अवयवामध्ये)

$$\therefore \text{लसावि} = 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 3 \times 5 = 10 \times 24 = 240$$

उदा. 18, 30 व 50 यांचा लसावि काढूया.

$$\begin{array}{l|l|l} 18 = 2 \times 9 & 30 = 2 \times 15 & 50 = 2 \times 25 \\ = 2 \times 3 \times 3 & = 2 \times 3 \times 5 & = 2 \times 5 \times 5 \end{array}$$

वर दिलेल्या गुणाकारात 2, 3 व 5 या मूळ संख्या येतात.

2 ही संख्या जास्तीत जास्त वेळा, 3 ही संख्या जास्तीत जास्त वेळा व 5 ही संख्या जास्तीत जास्त वेळा आली आहे.

$$\therefore \text{लसावि} = 2 \times 3 \times 3 \times 5 \times 5 = 450 \qquad \therefore 18, 30, 50 \text{ यांचा लसावि } 450 \text{ आहे.}$$

उदा. 16, 28 व 40 यांचा लसावि काढा.

उभी मांडणी

2	16	28	40
2	8	14	20
2	4	7	10
	2	7	5

- विभाज्यतेच्या कसोट्या वापरून सर्व संख्यांना भाग जाणाऱ्या संख्या शोधा व तिने दिलेल्या संख्यांना भागा. भागाकाराने मिळालेल्या संख्यांसाठी हीच क्रिया शक्य तेवढ्या वेळा करा.
- आता मिळालेल्या संख्यांपैकी कमीत कमी दोन संख्यांची विभाजक असलेली संख्या शोधून तिने ज्यांना भाग जातो त्या संख्यांना भागा. ज्या संख्येला भाग जात नाही, ती तशीच ठेवा. हीच क्रिया शक्य तेवढ्या वेळा करा.
- 1 शिवाय इतर कोणताही साधारण अवयव नसल्यास भागाकार थांबवा.
- डाव्या स्तंभातील संख्यांचा गुणाकार करा. त्याला सर्वांत खालच्या आडव्या ओळीतील संख्यांनी गुणा.

$$\therefore \text{लसावि} = 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 5 \times 7 = 560$$

उदा. 18 व 30 यांचा लसावि व मसावि काढा. त्यांचा गुणाकार व दिलेल्या

संख्यांचा गुणाकार यांची तुलना करा.

$$\text{मसावि} = 2 \times 3 = 6$$

$$\text{लसावि} = 2 \times 3 \times 3 \times 5 = 90$$

$$\text{मसावि} \times \text{लसावि} = 6 \times 90 = 540$$

$$\text{दिलेल्या संख्यांचा गुणाकार} = 18 \times 30 = 540$$

$$\text{दिलेल्या संख्यांचा गुणाकार} = \text{मसावि} \times \text{लसावि}$$

2	18	30
3	9	15
	3	5

Find the LCF.

सरारव

Let's learn.

Example Find the LCM of 60 and 48.

Let us find the prime factors of each number.

$$60 = 2 \times 2 \times 3 \times 5$$

$$48 = 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 3$$

Let us consider each prime number in these multiplications.

2 occurs a maximum of 4 times. (in the factors of 48)

3 occurs only once (in the factors of 60)

5 occurs only once (in the factors of 60)

$$\therefore \text{LCM} = 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 3 \times 5 = 10 \times 24 = 240$$

Example Find the LCM of 18, 30, 50.

$$18 = 2 \times 9$$

$$= 2 \times 3 \times 3$$

$$30 = 2 \times 15$$

$$= 2 \times 3 \times 5$$

$$50 = 2 \times 25$$

$$= 2 \times 5 \times 5$$

2, 3, 5 are the prime numbers that occur in the multiplications above.

In the products above, the number 2 occurs a maximum of times, 3 occurs a maximum of times and 5 a maximum of times.

$$\therefore \text{LCM} = 2 \times 3 \times 3 \times 5 \times 5 = 450 \quad \therefore \text{The LCM of 18, 30, 50 is 450.}$$

Example Find the LCM of 16, 28, 40.

Vertical arrangement

2	16	28	40
2	8	14	20
2	4	7	10
	2	7	5

- Use the tests of divisibility to find the prime number that divides all the numbers and then divide the given numbers. Repeat this process for the quotients as many times as possible.
- Now find the number that divides at least two of the numbers obtained and divide those numbers by the number you find. Do this as many times as possible. If a number cannot be divided, leave it as it is.
- Stop when the only common divisor you get is 1.
- Find the product of the numbers in the column on the left. Multiply this product by the numbers in the last row.

$$\text{LCM} = 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 5 \times 7 = 560$$

Example Find the LCM and HCF of 18 and 30. Compare the product of the LCM and HCF with the product of the given numbers.

$$\text{HCF} = 2 \times 3 = 6$$

$$\text{LCM} = 2 \times 3 \times 3 \times 5 = 90$$

$$\text{HCF} \times \text{LCM} = 6 \times 90 = 540$$

$$\text{Product of the two given numbers} = 18 \times 30 = 540$$

$$\text{Product of the two given numbers} = \text{HCF} \times \text{LCM}$$

2	18	30
3	9	15
	3	5

+ Read and understand.

1.4 Journey to the West

Much of the world's literature has been translated into English. In this passage, we learn about an epic novel with the title 'Journey to the West' and its most popular character – Sun Wukong or 'Monkey King'. This novel is a classic of Chinese literature. It was written in the sixteenth century by Wu Cheng'en. Does the passage remind you of a few things you read in your history textbook last year?

- epic : a long poem that tells a story of a hero.
- classic : excellent example
- historical : based on history
- fictional : not real, belonging to an imaginary story

Warming
up!

1. How do people find their way through deserts, forests, mountains, oceans, etc. today? How did they do it in the past? Discuss.
2. Read the following statements and say whether each one is historical or fictional.
 - ★ Indian merchants used to travel across the seas many centuries ago.
 - ★ Sindbad the sailor completed seven voyages.
 - ★ Neil Armstrong landed on the moon in the 20th century.
 - ★ Alladdin could fly on his magic carpet.
 - ★ Alexander the Great conquered a number of countries before he came to India.
 - ★ Gulliver met very tiny people in Lilliput and giants in the country of Brobdingnag.
 - ★ There's a man in the moon who watches what's going on on the earth.
 - ★ Emperor Ashoka's empire stretched from the modern day Afghanistan to Bangladesh.

The teacher should add other familiar examples to help the children decide what is real and what is imaginary.

वाचा समजून घ्या.

४. शिवपूर्वकालीन महाराष्ट्र

मराठ

निघत. तेथे भजन, कीर्तन आणि सहभोजन (काला) या माध्यमातून समतेचा प्रसार होई.

संत नामदेव : हे बारकरी संप्रदायातील एक श्रेष्ठ संत होते. ते कुशल संघटक होते. ते उत्तम कीर्तनकारही होते. कीर्तनाच्या माध्यमातून त्यांनी सर्व जाती-जमातींमधील स्त्री-पुरुषांना एकत्र करून त्यांच्यात समतेची भावना जागवली. 'नाचू कीर्तनाचे रंगी । ज्ञानदीप लावू जगी ॥' ही त्यांची प्रतिज्ञा होती. त्यांची अभंगरचना प्रसिद्ध आहे. अनेक संतांवर आणि सर्वसामान्य लोकांवर त्यांच्या शिकवणुकीचा प्रभाव पडला. ते आपल्या विचारांचा प्रसार करत पंजाबपर्यंत गेले होते. त्यांनी लिहिलेली पदे शिखांच्या 'गुरुग्रंथसाहिब' या ग्रंथात समाविष्ट आहेत. त्यांनी भागवत धर्माचा संदेश गावोगावी पोचवण्याचे कार्य केले. त्यांनी पंढरपूर येथे विठ्ठलाच्या महाद्वारासमोर संत चोखामेळा यांची समाधी बांधली. हे त्यांचे कार्य अविस्मरणीय आहे.

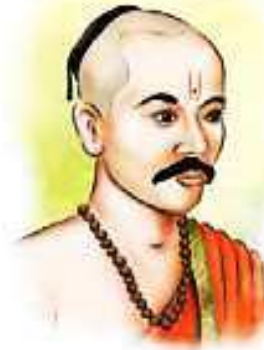
संत ज्ञानेश्वर : हे बारकरी संप्रदायातील एक विख्यात संत होत. त्यांनी 'भगवद्गीता' या संस्कृत ग्रंथाचा अर्थ मराठीत स्पष्ट करणारा

संत ज्ञानेश्वर : हे बारकरी संप्रदायातील एक विख्यात संत होत. त्यांनी 'भगवद्गीता' या संस्कृत ग्रंथाचा अर्थ मराठीत स्पष्ट करणारा 'भावार्थदीपिका' अर्थात 'ज्ञानेश्वरी' हा ग्रंथ रचला. तसेच त्यांनी 'अमृतानुभव' या ग्रंथाची रचना केली. त्यांनी आपल्या ग्रंथांतून व अभंगांतून भक्तिमार्गाचे महत्त्व सांगितले. सामान्यांना आचारता येईल, असा आचारधर्म सांगितला. बारकरी संप्रदायाला धर्माची प्रतिष्ठा मिळवून दिली. अतिशय प्रतिकूल परिस्थितीमध्ये जीवन जगावे लागलेले असूनही त्यांनी

आपल्या मनाचे संतुलन ढळू दिले नाही आणि कटुताही बाळगली नाही. ज्ञानेश्वरीतील 'पसायदान' उदात्त संस्कार करणारे आहे. ज्ञानेश्वरांचे बंधू संत निवृत्तिनाथ व संत सोपानदेव आणि भगिनी मुक्ताबाई यांच्याही काव्यरचना प्रसिद्ध आहेत.

संत एकनाथ : हे महाराष्ट्राच्या भक्ती चळवळीतील एक महान संत होत. त्यांचे साहित्य विपुल व विविध प्रकारचे आहे. त्यात अभंग, गौळणी, भारुडे इत्यादींचा समावेश होतो. त्यांनी भागवत धर्माची मांडणी सोपी व सविस्तर केलेली आहे. भावार्थ रामायणात रामकथेच्या निमित्ताने लोकजीवनाचे चित्र रेखाटले आहे. त्यांनी भागवत या संस्कृत ग्रंथाच्या

संत एकनाथ : हे महाराष्ट्राच्या भक्ती चळवळीतील एक महान संत होत. त्यांचे साहित्य विपुल व विविध प्रकारचे आहे. त्यात अभंग, गौळणी, भारुडे इत्यादींचा समावेश होतो. त्यांनी भागवत धर्माची मांडणी सोपी व सविस्तर केलेली आहे. भावार्थ रामायणात रामकथेच्या निमित्ताने लोकजीवनाचे चित्र रेखाटले आहे. त्यांनी भागवत या संस्कृत ग्रंथाच्या भक्तीविषयक भागाचा अर्थ मराठीत विशद केला. त्यांच्या अभंगात जिव्हाळा आहे. परमार्थप्राप्तीसाठी प्रपंच सोडण्याची आवश्यकता नाही, हे त्यांनी स्वतःच्या आचरणाने दाखवून दिले. ते खऱ्या अर्थाने लोकशिक्षक होते. आपली मराठी भाषा कोणत्याही भाषेपेक्षा कमी नाही असे ते मानत. 'संस्कृत वाणी देवे केली । तरी प्राकृत काय चोरापासुनि झाली ?' असे त्यांनी संस्कृत पंडितांना ठणकावून विचारले. त्यांनी इतर धर्माचा तिरस्कार करणारांवर कडक टीका केली आहे.

संत तुकाराम : हे पुण्याजवळील देहू गावचे. त्यांची अभंगरचना प्रसन्न आणि प्रासादिक आहे. त्यांच्या अभंगांना श्रेष्ठ कवित्वाची उंची लाभली आहे. संत तुकारामांची 'गाथा' ही मराठी भाषेचा अमोल ठेवा आहे.

३. भरती-ओहोटी

टैस्ट
मोडवा

वाचा व स्वाध्याय मोडवा.

स्वाध्याय

प्रश्न १. जोड्या लावून साखळी बनवा.

'अ' गट	'ब' गट	'क' गट
लाटा	अष्टमी	वस्तू बाहेरच्या दिशेने फेकली जाते.
केंद्रोत्सारी प्रेरणा	अमावास्या	सर्वात मोठी भरती त्या दिवशी असते.
गुरुत्वीय बल	पृथ्वीचे परिवलन	भूकंप व ज्वालामुखीमुळेही निर्माण होतात.
उधाणाची भरती	चंद्र, सूर्य व पृथ्वी	चंद्र व सूर्य यांच्या प्रेरणा वेगळ्या दिशेने कार्य करतात.
भांगाची भरती	वारा	पृथ्वीच्या मध्याच्या दिशेने कार्य करते.

प्रश्न २. भौगोलिक कारणे सांगा.

- (१) भरती-ओहोटीवर सूर्यपेक्षा चंद्राचा जास्त परिणाम होतो.
- (२) काही ठिकाणी किनाऱ्याजवळील सखल प्रदेश खाजणाचा किंवा दलदलीचा बनतो.
- (३) ओहोटीच्या ठिकाणाच्या विरुद्ध रेखावृत्तावरदेखील ओहोटीच येते.

प्रश्न ३. थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- (१) जर सकाळी ७.०० वाजता भरती आली, तर त्या दिवसातील पुढील ओहोटी व भरतीच्या वेळा कोणत्या, ते लिहा.
- (२) ज्या वेळी मुंबई (७३° पूर्व रेखावृत्त) येथे गुरुवारी दुपारी १.०० वाजता भरती असेल, त्या वेळी दुसऱ्या कोणत्या रेखावृत्तावर भरती असेल ते सकारण लिहा.
- (३) लाटानिर्मितीची कारणे स्पष्ट करा.

प्रश्न ४. पुढील बाबींचा भरती-ओहोटीशी कसा संबंध असेल ते लिहा.

- (१) पोहणे
- (२) जहाज चालविणे
- (३) मासेमारी
- (४) मीठ निर्मिती
- (५) सागरी किनारी सहलीला जाणे.

प्रश्न ५. भांगाची भरती-ओहोटी या आकृती ३.८ चे निरीक्षण करा व खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- (१) आकृती कोणत्या तिथीची आहे?
- (२) चंद्र, सूर्य व पृथ्वी यांची सापेक्ष स्थिती कशी आहे?
- (३) या स्थितीचा भरती-ओहोटीवर नेमका काय परिणाम होईल?

प्रश्न ६. फरक स्पष्ट करा.

- (१) भरती व ओहोटी
- (२) लाट व त्सुनामी लाट

प्रश्न ७. भरती-ओहोटीचे चांगले व वाईट परिणाम कोणते, ते लिहा.

उपक्रम :

- (१) सागरी किनारा असलेल्या भागास भेट द्या. किनाऱ्याकडे येणाऱ्या लाटांचे थोड्या उंचीवरून निरीक्षण करा. येणाऱ्या लाटा त्यांची दिशा बदलतात का ते पहा आणि असा बदल कशामुळे होत असावा, याचे उत्तर शिक्षकांच्या मदतीने शोधा.
- (२) सागरी लाटांपासून वीजनिर्मिती कशी केली जाते याची आंतरजालाद्वारे माहिती मिळवा. अशा प्रकारे वीजनिर्मिती कोणकोणत्या ठिकाणी होते ते शोधा?

पाठ वाचा व समजून घ्या.

3. नैसर्गिक संसाधनांचे गुणधर्म

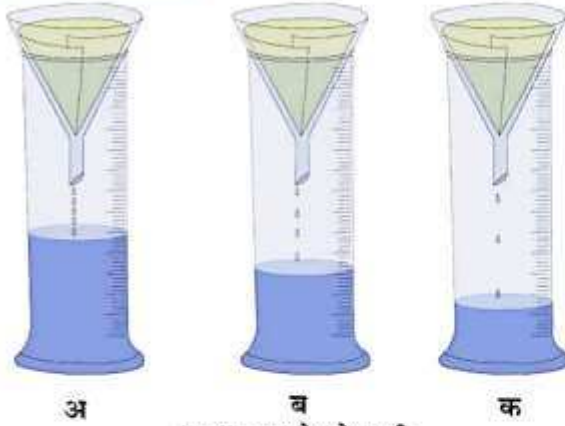
मृदेचे गुणधर्म (Properties of soil)

रंग हा मृदेचा एक महत्त्वाचा गुणधर्म आहे. अनेक प्रक्रियांचा परिणाम होऊन मातीला रंग प्राप्त होतो. जमिनीच्या पृष्ठभागाची म्हणजे मृदेची रंगछटा खालच्या थराच्या रंगछटेपेक्षा गडद असते. मृदा वेगवेगळ्या रंगांची असते. जसे-काळी, लाल, तांबूस, पिवळी, राखाडी.

मृदेचे रंग जमिनीचे वर्गीकरण करण्याकरिता उपयोगी पडतात; तसेच जमिनीचे अनेक गुणधर्म दाखवण्यात अप्रत्यक्षपणे उपयुक्त ठरतात. अशा प्रकारे मृदेच्या रंगावरून तिचा कस/ सुपीकता, पाण्याचा निचरा, पाणी धरून ठेवण्याची क्षमता यांबाबत स्पष्टता येते. मृदेचा रंग तिच्या पोतावर, जैवघटकांवर तसेच लोह, चुना अशा रासायनिक घटकांवर अवलंबून असतो.

करून पहा.

3.10 जमा होणारे पाणी

साहित्य : तीन मोजपात्रे, काचेची तीन नरसाळी, गाळणकागद, पाणी, बारीक वाळू, जाड वाळू, कुंडीतील माती, इत्यादी.

कृती : काचेच्या तीन नरसाळ्यांमध्ये गाळणकागद बसवा. या कागदांपैकी एकावर (अ) वाळू, दुसऱ्यावर (ब) रेताड माती, तिसऱ्यावर (क) चिकणमाती समान प्रमाणात भरा. प्रत्येक नरसाळ्यात समप्रमाणात पाणी घाला व त्याखाली ठेवलेल्या प्रत्येक मोजपात्रात किती पाणी जमा होते ते पहा. यावरून तुम्ही काय निष्कर्ष काढाल ?

मृदेचा पोत (Soil texture)

मृदेतील विविध आकारमानांच्या कणांच्या प्रमाणावरून मृदेचा पोत ठरतो. त्या आधारे मृदेचे पुढील प्रकार पडतात.

रेताड मृदा (Sandy soil) : रेताड मृदेत वाळूचे / मोठ्या कणांचे प्रमाण अधिक असते. यातून पाण्याचा जलद निचरा होतो. अशी मृदा मशागत करण्यासाठी फार सोपी असते. यातील वाळूचे कण सिलिकॉन डायऑक्साइड (क्वार्ट्झ) या खनिजाचे बनलेले असतात. ते पाण्यात न विरघळणारे असल्याने या मृदेची अन्नद्रव्ये पुरवण्याची क्षमता खूपच कमी असते.

पोयटा मृदा (Silt soil) : पोयटा मृदेतील कणांचा आकार मध्यम असतो. पोयटा मृदायुक्त जमिनी रेताड जमिनीप्रमाणे मशागत करण्यास सोप्या नसतात, परंतु चिकणमातीच्या जमिनीप्रमाणे मशागत करण्यास जडही जात नाहीत. या मृदेत जैव घटक मोठ्या प्रमाणावर असतात. या मृदेची अन्नद्रव्ये पुरवण्याची क्षमता खूप जास्त असते. या मृदेला 'गाळाची मृदा' असेही म्हणतात.

चिकण मृदा (Clay soil) : या मृदेमध्ये मातीच्या सूक्ष्म कणांचे प्रमाण सर्वाधिक असते. चिकणमातीच्या कणांना स्पर्श केला तर ते गुळगुळीत लागतात. चिकणमातीमध्ये पाणी धरून ठेवण्याची क्षमता अधिक असते.

रेताड
मृदा

पोयटा
मृदा

चिकण
मृदा

3.11 मृदेचे प्रकार

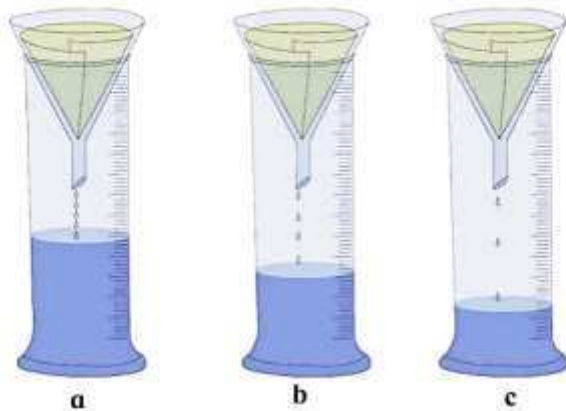
3. Properties of Natural Resources

Read and understand.

Properties of soil

Colour is an important property of soil. The soil gets its colour as a result of several processes. The colour of soil near land surface is darker than the colour of the lower layers. Soil may be of different colours, such as black, red, copper, yellow, gray.

The colours of soil are useful for its classification. Besides, they are indirectly useful in indicating several properties of the land. In this way, the properties of the soil such as its fertility, drainage of water, capacity to hold water become clear from its colour. The colour of the soil depends upon its texture and its organic ingredients as well as on chemical ingredients like iron, lime.

3.11 Collected water

Apparatus : Three measuring cylinders, three glass funnels, filter paper, water, fine sand, coarse sand, soil from an earthen pot used for growing plants, etc.

Procedure : Fit cones of the filter paper in the three glass funnels. Fill the cones with equal quantities of (a) sand (b), sandy soil and (c) clay respectively. Place the funnels on the measuring cylinders. Pour one test tube of water into each of the funnels and observe how much water is collected in each measuring cylinder. What inference will you draw from this?

Soil texture

Soil contains particles of different sizes. The texture of the soil is determined by the proportion of particles of the various sizes in it. Following are the types of soil on the basis of its texture.

Sandy soil : The proportion of sand, i.e., large particles is high in sandy soil. Water drains rapidly through sandy soil. **It is easy to plough this soil.** But it is less fertile. This is because the particles of sandy soil are made of the mineral called silicon dioxide (quartz). These particles do not dissolve in water and, therefore, the soil has very little capacity to supply nutrients.

Silt soil : The particles of silt soil are of medium size. Silt soil is not as ploughable as sandy soil. However, it is much more ploughable than clay soil. This soil contains a large proportion of organic materials. Its capacity to supply nutrients is much greater. Silt soil is also called sedimentary soil.

Clay soil : In this soil, the proportion of small particles is maximum. The particles of clay soil feel smooth to touch. Clay soil has a high water holding capacity.

3.12 Types of soil

रियाज

बताओ तो सही

हिंदी की विभिन्न बोलियों के नाम बताओ और उनसे संबंधित प्रदेशों के नाम लिखो :
जैसे-ब्रज, भोजपुरी, मारवाड़ी, दक्खिनी, गढ़वाली आदि ।

टेस्ट
मोडवा

करना होगा । तुम्हारी और मेरी समस्या का मूल कारण दिनोंदिन बढ़ती आबादी, अशिक्षा और गरीबी है ।

मेरे यहाँ लोग रोजगार की तलाश में आना कम कर दें । तुम गाँववालों को सहकारिता का महत्त्व समझाओ । सहकारिता पर आधारित छोटे-छोटे व्यवसाय तुम अपने यहाँ शुरू करवाओ ताकि कृषि आधारित अनेक लघु उद्योग, फलोत्पादन, औषधीय वनस्पतियों की खेती, पशुपालन जैसे अनेक व्यवसाय शुरू किए जा सकते हैं । अरे देहात भाई ! कितने भाग्यशाली हो कि तुम प्रदूषणमुक्त वातावरण में रहते हो । खुला-खुला परिसर, न धुआँ, न वाहनों की चिल्लपों, हरे-भरे पेड़ ये सब चीजें तुम्हारे पास हैं । रात में तारों भरा आसमान तो सबेरे उगते सूरज के दर्शन कितनी सहजता, सरलता से हो जाते हैं । हम तो इमारतों के जंगल में बदल गए हैं । खुला आसमान, बड़ा मैदान हमारे लिए कितने अनमोल एवं दुर्लभ हो गए हैं, ये तुम नहीं समझ सकते । तुम्हारे तहसील और क्षेत्र के लोगों को चाहिए कि वे अपने क्षेत्र का सर्वांगीण विकास करने के लिए अपने जनप्रतिनिधियों का सहयोग लें ।

तुम्हारे यहाँ जो बच्चे विद्यालय में पढ़ रहे हैं, यदि अभी से उन्हें सही दिशा, उचित मार्गदर्शन दिया जाए तो भविष्य में वे ही हम सबकी व्यथा कम कर सकते हैं । वे ही हमारे आशा स्थान हैं ।

मुझे पूरा विश्वास है कि उनपर अवश्य ध्यान दिया जाएगा ।

तुम्हारा अपना
शहर

मैंने समझा

शब्द वाटिका

नए शब्द

साझा करना = बाँटना

रौनक = चमक-दमक

व्यथित = दुखी

मुहावरे

दुखड़ा रोना = दुख सुनाना

दिन दूनी-रात चौगुनी उन्नति = तेज गति से विकास

चार चाँद लगाना = शोभा बढ़ाना

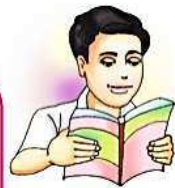
कहावत

चिराग तले अँधेरा = योग्य व्यक्ति के आसपास ही अयोग्यता

विख्यात = बहुत प्रसिद्ध

आबादी = जनसंख्या

चिल्लपों = शोर

वाचन जगत से

गाँव संबंधी सरकारी योजनाओं की जानकारी पढ़ो और मुख्य बातें सुनाओ ।

अध्ययन कौशल

सुने हुए नए शब्दों की वर्णक्रमानुसार तालिका बनाकर संभाषण एवं लेखन में उनका प्रयोग करो ।

❑ विद्यार्थियों को महापुरुषों द्वारा लिखे पत्रों को पुस्तकालय/अंतरजाल के माध्यम से पढ़ने के लिए प्रेरित करें । संबंधियों द्वारा भेजे गए पत्रों का संकलन करने के लिए प्रेरित करें । अपने गाँव-तहसील, शहर के महत्त्वपूर्ण स्थलों का परिचय देने के लिए कहें ।

माझा ऑनलाईन अभ्यास

स्वयंमूल्यमापन चाचणी पहा खालील लिंकवर..

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

माझा ऑनलाईन अभ्यास – प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून

सातवी मराठी	सातवी गणित	सेमी गणित	सातवी इंग्रजी	सातवी इतिहास
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा
सातवी भूगोल	सातवी विज्ञान	सेमी विज्ञान	सातवी हिंदी	
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

MiniShala शैक्षणिक ॲप्स खालील लिंकवरून डाऊनलोड करा.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
		आठवी	नववी	दहावी		

गुरुमाऊली शैक्षणिक ॲप्स - [Click Here](#)

निर्मिती - श्री.प्रविण डाकरे, श्री.जयदिप डाकरे

वेब स्रोत- 'ई-बालभारती'

सौजन्य- जिल्हा परिषद कोल्हापूर

<https://www.gurumauli.in>